

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Helsingissä
20 päivänä joulukuuta 1994
Lausunto n:o 26

Lakivaliokunnalle

Lakivaliokunta on kirjeellään 27 päivältä lokakuuta 1994 pyytänyt perustuslakivaliokunnan lausunnon hallituksen esityksestä n:o 231 korkeimman oikeuden päätösvaltaisuutta koskevien säännösten muuttamisesta.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina lainsäädäntöjohtaja Jan Törnqvist oikeusministeriöstä, korkeimman oikeuden presidentti Olavi Heinonen, korkeimman hallinto-oikeuden presidentti Pekka Hallberg, professori Mikael Hidén ja professori Ilkka Saraviita. Valiokunta on lisäksi saanut eduskunnan oikeusasiamies Jacob Södermanilta kirjallisen lausunnon, joka on liitetty valiokunnan asiakirjoihin.

Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunniottaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi korkeimman oikeuden päätösvaltaisuutta koskevia hallitusmuodon, korkeimmasta oikeudesta annetun lain ja sotilasoikeudenkäyntilain säännöksiä siten, että valituslupa-asia ratkaistaan kokonpanossa, johon kuuluisi enintään kolme jäsentä. Valitusluvan myöntämistä koskevat asiat käsitellään nykyisin korkeimmassa oikeudessa kolmen jäsenen kokonpanossa.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Hallitusmuodon 54 §:n 3 momentin muuttaminen on käsiteltävä perustuslain säätämisyjärjestyksessä.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, ettei hallitusmuodossa enää säädetä korkeimman oikeuden tuomiovaltaisen kokonpanon vähim-

mäismäärää. Valiokunnalle esitetyn selvityksen mukaan lakiehdotuksen sanamuoto on tältä osin kuitenkin virheellinen, sillä siinä on jäänyt mainitsematta ylimääräistä muutoksenhakua koskevat asiat ja vakuutus-oikeuden päätöksistä tehdyt valitukset. Valiokunnan käsityksen mukaan virhe voidaan helpoimmin korjata muuttamalla 54 §:n 3 momentti seuraavasti: ”Korkein oikeus on tuomionvoipa viisijäsenisenä, jollei laissa erikseen säädetä suurempaa tai (*poist.*) pienempää jäsenmäärää.”

Tällaisesta perustuslainsäädännöksestä käy ilmi, että tuomiovaltainen peruskokoonpano on viisijäseninen ja että pelkästään laissa nimenomaaan säädetävissä tapauksissa tulee kysymykseen sellainen pienempi kokoonpano, joka laissa mainitaan. Säädösvallan yleisistä opeista seuraa, ettei laissa ole mahdollista siirtää edelleen tällaista säädöstämisvaltaa lakia alemmantasoiseen säädökseen.

Esityksen tarkoituksena kuitenkin on, että korkeimman oikeuden työjärjestykseen jää tarkempi sääntely siitä, käsitelläänkö valituslupahakemus esittelystä yhdelle, kahdelle vai kolmelle jäsenelle. Tämä ei valiokunnan käsityksen mukaan ole nyt muutettavan hallitusmuodon 54 §:n 3 momentin mukaista, vaan 2. lakiehdotusta tulee muuttaa niin, että itse lakitekstistä ilmenee viisijäsenistä kokoonpanoa pienempi tuomionvoipa jäsenmäärä eri asioissa. Vastavaanlainen huomautus on tehtävä 3. lakiehdotuksesta. Valiokunnan mielestä tulisi vielä selvittää, onko kansalaisten oikeusturvan ylläpitämiseksi mahdollista siirtää yksijäseniseen kokoonpanoon valituslupa-asioissa.

Hallitusmuotoon ehdotettu muutos koskee hallitusmuodon 57 §:n takia myös korkeinta hallinto-oikeutta, mitä ei ole mainittu esityksessä. Saadun selvityksen mukaan korkeimman hallinto-oikeuden osalta ei ole näköpiirissä tarvetta päästä kolmea jäsentä pienempään tuomiovaltaiseen kokoonpanoon. Koska tuomionvoipa jä-

senmäärä tässäkin tapauksessa 54 §:n 3 momentin nojalla jää riippumaan asianomaisista lain säännöksistä, ei valiokunnan mielestä 57 §:stä aiheudu estettä muuttaa 54 §:n 3 momenttia edellä todetulla tavalla.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Niinistö, varapuheenjohtaja Alho sekä jäsenet Koskinen,

että ensimmäinen lakiehdotus on käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädettyssä järjestyksessä ja

että lakivaliokunta mietintöönsä laatiesaan muutoinkin ottaisi huomioon tässä lausunnossa esitetyn.

Laine, J. Leppänen, Moilanen, Nikula, Varpasuo, Viljanen, Vistbacka, Vuoristo, Vähänäkki ja Väistö.